

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 47. ANULU XVII.

Telegrafulu este de done ori pe septomana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste. cu bani get'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe unu anu 2 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru intea ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 15.27 Iunie 1869.

Cu 1 Iuliu se deschide prenumeratiunea noua la „Telegrafulu Romanu“ pre langa conditiunile espuse in fruntea foiei.

Editor'a.

Activitate

III.

Au trebuitu dara sa intramu in istoria, pentru ca sa nu preocupamu si sa nu ne preocupamu in cestiunea devenita alatu de delicata si totu odata indispensabile pentru romani. Numai cu mijloculu acest'a amu cogelatu ca vomu pute incungiura odiuse iritatiuni, de cari in decursulu aniloru din urma nu se sciura elibera (si nu se sci astadi) barbati incaruntiti cu condeiulu publicisticu in mana, ei cadiura (si cadu inca) in pecatulu celu pentru asemenea barbati maturi neiertabili, de a face din cestiuni mari politice cestiuni de partida personale. Istoria nu se va pute invinui de nimenea ca e partinitoria, ca faptele ce te insira ca petrecute porcedu din ura catre cutare persoana seu partida.

Deci permitiendu aceste si punendu-le asiã dicensu in legatura cu cele permese in obiectulu acest'a credemu a fi indreptatiti sa trecemu dreptu la cestiunea cu carea ne ocupamu, la „activitate“a nostra.

Din exemplele citate dupa istoria vedemu ca activitatea intrelasata a facutu de obed'a spiritului seculariu a trecut prestegatulu lui Lodovicu XVI si Mariei Antoinettei, regele si reginei din Francia, si prestegatulu altoru multora. Totu din acele vedemu, ca o natiune intraga jace morta si se galvaniseza din candu in candu, tristu dara adeveratu, mai multu pentru hasulu altora, pentru ca ins'a a parasitu terenulu luptei celei firesci si s'a datu in imperatiã fantasielor.

Activitatea e dara ceva indispensabile pentru popore.

Ea a fostu totu de un'a unu ce imperativu pentru romani, si impregiurarea acest'a o vedemu manifestandu-se prin tote protestele, suplicele, deputatiunile romaniilor la diferite tempuri si ocazioni, incependu dela 1780 pana in diu'a de astadi. Ea a fostu recunoscuta la anulu 1848, candu deputatiunile romanesci nu-si pregetara a merge la Clusiu, la Pest'a, la Vien'a. Ea a fostu practicata in totu tempulu absolutismulu, candu acuisitiunile se restrinsera numai la pregatirea inteligintiei mai numeroase romane. Ea a fostu imbratisata de romani la 1861 si 1863 si recunoscuta solemn la 1865.

Numai dela acestu anu din urma a intratu o reactiune, pre catu de necalculata pre atatu de nefericita, in contra activitatiei. Se pretinse ca romanii in fatia schimbãrilor politice ce se facu in monarchia nostra si in Europ'a intraga, sa se retraga in negura passivitãtii si sa stea pre locu pana la alte tempuri mai bune. Romanii o parte se indoiescu, o parte credu, neintielegerea se incepe, lips'a de activitate vine; inse activitatea celor ce remasera credinciosi intereseloru nationali romane se paraliseza, spre bucuria a scunsa a inimiciloru romaniilor si spre bucuria pre fatia a nepricepitoriloru.

Acest'a e in trasurile generali tabloulu istoricu romanescu (din Transilvania) pana 1869 si cine nu va vrea sa creda ca este asiã, cetesca diuaristic'a romana intraga din monarchia nostra dela 1865—1869, cetesca in fine si sub rubric'a nostra „Varietati“, numerulu de astadi, adres'a dlui E. Macelariu, carea e finalule celu mai stralucitu si mai corespundietoriu la opera „Passivitate“, a carei tema si ouvertura e compusitiunea dlui Baritiu.

Dara sa ne departamu dela acestu incidentu necalitu si furisiatu in istoria nostra nationala numai spre a o patã, istoria carea incepu cu deosebire in secululu presentu, — pre langa tote prigonirile iesuitoru pre fatia si mascati, — a se desvoltã frumosu, intemeiandu totu mai multu solidaritatea intre romani.

Si ce lipsa de solidaritate aveamu noi tocmai in acesti trei seu patru ani din urma, candu monarchia nostra a trecut prin strafarmãri radicali, candu elementele nationale se pusera in miscare dela o parte a monarchiei pana la ceea-lalta, candu era tempulu a pretinde drepturi si candu era mai de lipsa sa dovedesca natiunea romana, ca e o corporatiune solida morale, carea trebuie respectata!

Nu, o sorte de omeni, motivele, deca cumva au avutu vre o data, li le va sci Dumnedieu, au disu ca acum e tempulu sa ne tragemu in unghiu si nici sa resuflamu, ca Europ'a sa va mira de tacerea nostra si cine sci ce va face. Va se dice, sa lasamu ca reformele sa se faca preste capetele nostre ca sa ne omore politicesce dupa axiom'a „volenti non fit injuria“, seu sa ne espatriamu noi pre noi insine politicesce, resemnandu noi insine dela dreptulu de a vorbi in parlamente publice si de a arata baremu lumei ca suntemu asupriti de elementele, dela cari pretindemu cu totu cuventulu sa traimu cu acele-si drepturi, cu cari voru sa traiasca si ele.

Nici platiti de inimicii nationali nu puteau lucra mai bine acei ce arunca vendiarea natiunii mereu in spatele altora. Cine saru putea indoi ca omulu pote veni si la cugete de aceste? sa caute asupra rezultatelor politice de pana acum si abia va resiste la asemenea credintia.

Deca istoria nu ni e de ajunsu, credemu ca esperintia cu pagub'a nostra ne va fi instruitu atata, incatu sa ne scimu reculege pre victoriu. Sa ne scimu reculege pentru de a prinde firulu intrepruptu istoricu. Acest'a pentru ca nu acum dupa atatea trude si necasuri seculare sa damu inapoi, ci sa damu inainte pre calea indigitata dejã de stramosii nostri.

Deca aceia au fostu asiã de setosi dupa o pusetiune din carea sa pota dobandi alt'a si mai favorabile, catu de mare aru fi pecatulu nostru, cerii traimu in tempuri mai bune, candu noi amu despretiul ori-ce mijlocu onorificu pentru de a castiga unu bine pentru poporul nostru?

Acest'a au fostu ide'a de care au fostu si este condusa partid'a carea este pentru activitate si aceste suntu scopulu acelor ce nu potu recomandã trandavia si lenea si prin urmare si morte a nationala.

Dupa cate amu scrisu de alte dati, dupa cate scriemu acum, nu credemu sa fia omu cu mintea intraga si fara de rentate la anima, carele sa afirme, ca este tradare de natiune candu se recomanda in tipulu acest'a „activitate“a.

Evenimente politice.

Septaman'a trecuta a fostu martora unor sciri de schimbãri in ministerele de dincoci si de dincolo de Lait'a. De un'a amu mentionatu in numerulu trecut. Cu ocaziunea acest'a mai amintimu ca o diferentia intre ministrulu comunu de resbelu si ministrulu de justitia din Cislaiani'a era pre aci sa provoce acolo o crisa ministeriale. Alta scire de felulu acest'a cursesca acum despre retragerea ministrului comunu de finantie. „P. L.“ pretinde ca loculu acest'a de ministru sa se suplinesca prin unu unguru.

O bataia de pre strade in Carniola'a escata intre gimnastici si intre feciorii sloveni credemu

ca nu va da ansa nimenui a face cestiune politica din trens'a. Acum inse vedemu ca se serie in diuariele nemtiesci ca escesele in Carniola'a iau dimensiuni asiã de mari, incatu in cercuri nemtiesci incepu omeni a vorbi de lips'a unei stãri exceptiunali cum a fostu in Boemia. Pote ca va remane numai la vorbe si starea exceptiunale nu va deveni fapta.

Miscãrile ce s'au petrecutu cu ocaziunea alegeriloru in Francia'a potu ave inca urmãri seriose. Se dice ca in cercurile diplomatice mai inalte a incaputu temerea ca acele miscãri potu da ansa la unu conflictu nou intre Francia'a si Belgiu, pentru ca se dice seu celu putienu se presupune, ca agitatiunile aceste ale „neimpacabililoru“ din Francia'a au fostu dirigate din cortelulu generale din Brüssel (?). Deca cumva e dreptu ca in Tuleri se nutrescu pareri de aceste, lesne se pote, ca Napoleonu se cera estradarea inculpatiloru, pentru ca sa-i puna inaintea tribunaleloru franceze. In casulu acest'a Belgiulu aru veni in o dilema forte neplacuta din care aru seapã anevois cu o simpla negare, cãci guvernulu francezu e intr-bare forte problematica, deca s'aru multiamu cu asiã ce-va.

Regele Prussiei s'a reinturnatu din caletoria sea pre carea „Schl. Ztg.“ in unu articulu o numesce: „Caletoria triumfãtoria a regelui in nordulu apusenu“.

Regele reinturnatu a inchisu parlamentulu vamalescu si parlamentulu germanu de nordu. Ambe corporationile se presentara la solemnitatea acest'a in castelulu regale in asiã numita „sala alba“. In cuventarea adresata corporationei amintite in urma amintit regelu de conventiunea militara cu ducatul Baden la care pasagiu deputatii aplaudara. Insemnamu acestu momentu pentru ca caracteriseza dispositiunea federatiunii nordice si pote a majoritatiei populatiunii din Germania.

La miscãrile cele din Francia'a mai putienu adauge si pre cele din Itali'a si adeca in mai multe puncte. Cea mai insemnata se vede a fi fostu in Milano. Cele mai multe diuarie atribuite lui Mazzini miscãrile aceste si mai sustienu ca de aceste era sa se manifesteze si in alte parti ale Europei.

In Romania'inca s'au incheiatu sesiunea corporiloru legislative in septemãna trecuta. Unu resumatu scurtu damu la rubric'a speciale, a afaceriloru mentionateloru corpori, dupa diuariele de dincolo. — Vedemu ca recomanda „Adunarea Nationala“ cu staruintiã impacarea partideloru inse. . . nu vreau sa intielega, ca sa nu se manie stapãniilei cei multi caroru slugescu de atata tempu.

Diet'a Ungariel.

In siedinti'a dela 18 Iunie dupa autentificarea protocolulu incunosciãtiãza presiedintele cas'a deputatoriloru ca in alu doilea cercu de alegere la Szeghedinu s'a alesu deputatu Edmundu Kállay. Stãnga estrema erumpu in aclamatiuni de eljenuri. Dupa acest'a incunosciãtiãza presiedintele ca raportulu comisiunii centrali in privintia exercitiului puterei judecãtoresci e dejã tiparitu si se va impãri catu mai curendu intre deputati. — Unele petitiuni incurse se dau comisiunii respective. — Conte Dominicu Teleki intraba, ca deca e factorulu celu mai insemnatu in justitia independentiã judecãtoriloru si acest'a e conditionata de ascurarea existintiei loru materiale, acum dupa ce si dincoce si dincolo de delulu mare suntu organizate judecãtoriele de instantia a dou'a si a treia: are de cugetu ministrulu de justitia sa mai sufero si de aci incolo desproportiunea cea batãtoria la ochi intre lefile judecãtoriloru de dincoce si de dincolo de delulu mare?

